

KULTURNA PLURALNOST – str. 52

Pred moderne družbe so bile homogene (enotne, niso bile razčlenjene). Moderne družbe pa so zelo heterogene, kompleksne, notranje strukturirane in slojevite. **V njih obstaja mnogo različnih skupin pri katerih se pojavljajo različni načini življenja.** Ljudje se med seboj razlikujejo po družbenem položaju, izobrazbi, generacijski pripadnosti, poklicu, religiji, etičnosti... Posledica tega je kulturna pluralnost. Pojavljajo se **dominatna kultura, subkulture in kontrakulture.**

DOMINANTNA KULTURA

Je kultura vladajočih pripadnikov - **kulture višjega sloja**, ki svoje norme in vrednote naredi za splošno veljavne, obvezujoče. V rokah ima množične medije in izobraževalne institucije.

- Včasih: enakost, bratstvo, svoboda naroda...

- Danes: kapitalizem, individualizem, lepota, denar...

SUBKULTURA – str. 52

Subkulture so podkulture - del vrednot in norm se z dominantno kulturo prekriva, del pa je različen. Subkulture so vezane na skupine, ki v glavnem sprejemajo dominantno kulturo, vendar pa imajo nekaj posebnosti, ki jih ločijo od dominantne kulture. Te posebnosti so vezane na specifični položaj, ki ga imajo te skupine v družbi. Subkulture so lahko posledica različnih poklicev (npr. šovbiznisa, duhovnikov, vojakov), marginalnosti (oni iz Ambrusa ☺ Romi, klošarji, prostitutke), religijske pripadnosti (amiši ☺, mormoni), generacij (starejša, srednja in mlajša).

KONTRAKULTURA

Gre za **obrnjen vrednostni sistem** (v praksi se redko pojavlja, še najbližje temu so skinheadi).

MLADOST (družbena skupina) - glede mladosti, to ne vem, če je v redu, ker v knjigi ni neke

Mladost ni biološki temveč družbeni fenomen (mladosti v predmodernih družbah ni bilo, oblikovala jo je družba). Otroci so bili pomanjšani odrasli, delali so, odrasli so postali po inicijacijskih obredih – dekleta po prvi menstruaciji.

Mladost se začne pojavljati šele pred 100 leti (zakonski predpisi, ki ščitijo otroke; šola; prepoved dela) – po 2.sv vojni.

Razlogi:

- Daljše življenjsko obdobje (mladost je stanje čakalnice);
- Obvezno in podaljšano šolanje;
- Višji življenjski standard (mladi postanejo trg, pomembni potrošniki - obleke, artefakti, glasba, prosti čas).

- Protislovnost položaja mladih (družba mlade podcenjuje).

- Precenjuje: romantične podobe, brezskrbnost, uživaštvo.

- Mladi smo vsakodnevno pod pritiskom družine in šole!

Včasih so bili otroci koristni, danes pa se starši za otroke odločajo zaradi čustev in iz tega izhaja posesivnost in čustveni pritisk. Šola ne uči čustvenega pritiska ampak storilnostnega.

MNOŽIČNA KULTURA – str. 54

Množična kultura povezuje s potrošnjo »manjvrednih umetniških izdelkov«, ki jih proizvajajo **množični mediji**. To so npr. »**limonadaste**« **televizijske nadaljevanke** (namen: sporočilnost ni bilo bistvo zgodbe ampak reklamnost; nastanek: v tovarnah, ki proizvajajo čistilne in kozmetične izdelke), **doktor romani** in **druga trivialna literatura**, t.i. **popularna glasba** (Ino: »Kaka fuksa, kak te lahko reče da so avseniki plod množične kulture??? Kaj je pa te CECA plod domišljijske kulture srbov???«) itd. Ti proizvodi naj ne bi imeli nobene umetniške vrednosti, ampak naj bi bil njihov namen predvsem **zabava**, **propaganda** in **pasivizacija** ljudi.

O množični kulturi lahko govorimo tudi v smislu kulturne industrije, katere proizvodi so narejeni po določenih obrazcih, so standardizirani, brez (večje) umetniške vrednosti in namenjeni **množični potrošnji**. Cilj proizvajalcev je **dobiček**.

Uporabnikom množične kulture je namenjena vloga pasivnih potrošnikov, ki so se naučili sprejemati tisto, kar jim vsakodnevno ponujajo mediji. Ti jim neprestano sugerirajo kako naj se vedejo, kako in kaj naj kupujejo, kako naj preživljajo prosti čas, kako naj povečajo svojo fizično in psihično vzdržljivost... Tako naj bi preprečevali ustvarjalnost in samostojnost.

Elitna kultura (visoka): namenjena ozkemu krogu ljudi, ker je draga, znanje-izobrazba, zahteva človekovo miselno aktivnost.

Ljubiteljska kultura: ne dosega nivoja elite, človeka v človeka v umetniških nagnjenih aktivira.

Ljudska kultura: v zatonu, izpodriva industrijsko kulturo, izvor v obdobju naturalnega gospodarstva do industrializacije; nastala je iz potreb po produktih, izdelki so bili unikatni; v Prekmurju lončarstvo.

SOCIALIZACIJA – str. 72

Je zapleten proces v katerem se ljudje **prilagajamo družbi** v katero smo se rodili, se **vkjučujemo vanjo** in **sprejemamo njeno kulturo** (vrednote, norme, prepričanja, vzorce vedenja). Z vključevanjem v družbeni svet se naučimo **prevzemati in opravljati različne vloge**. Naučimo se specifičnega načina govora in komunikacije, mišljenja, čustvovanja in vrednotenja. Omogoči nam da se **oblikujemo kot osebnost**. Na to vplivajo dednost, samodejavnost in okolje.

ZNAČILNOSTI SOCIALIZACIJE:

Socializacija **povezuje različne generacije** (starejši prenašajo kulturo na mlajše, ti pa jo sprejmejo in nadgradijo). Pomembna je za družbo ter prav tako za posameznika, ki lahko razvije svojo drugačnost in individualnost. **Osebnostni razvoj ni mogoč** brez stika z drugimi ljudmi, kulturnih in družbenih okoliščin, v katere se rodi. Prav v procesu socializacije se oblikuje identiteta posameznika.

Socializacija je tudi eden temeljnih procesov, s katerim in preko katerega se **družba obnavlja (reproducira)**. Vsaka družba mora poskrbeti za to, da bodo ravnanja posameznikov in njihove vrednote, cilji, potrebe, znanja, spretnosti veščine itd. ustrezale potrebam družbe kot celote. Posamezniki morajo ponotranjiti vsaj nekatere družbene norme in vrednote. Socializacija omogoča, da se večina ljudi večinoma obnaša na družbeno sprejemljiv in predvidljiv način.

VRSTE SOCIALIZACIJE: str. 73

Izpolnjena morata biti 2 pogoja, da lahko govorimo o socializaciji:

- **interakcija** (stiki z ljudmi)
- **učenje** (v stiku z ljudmi preko tehničnih sredstev) – zavestno in nezavestno

Socializacija teče skozi celotno življenje, intenzivnost in način učenja pa sta v različnih fazah različna.

FAZE:

- **primarna;**
- **sekundarna in terciarna;**
- **resocializacija.**

PRIMARNA SOCIALIZACIJA: - str. 73

Primarna socializacija poteka v otroštvu, v prvih letih človekovega življenja. Zajema torej obdobje otrokove skoraj popolne nesamostojnosti in odvisnosti od drugih (odraslih). Otrok nima možnosti izbire zato vrednote, norme, zaželene vzorce ravnanja itd., ki mu jih posredujejo npr. starši, sprejema kot **samoumevne** in **edino možne**. K temu pripomorejo tudi močne **čustvene vezi**, ki se običajno vzpostavijo med otrokom in starši. Primarna socializacija običajno poteka znotraj primarnih skupin (predvsem **družine**) za katere so značilni **osebni**, intimni odnosi in v katerih se vzpostavljajo čustvene vezi med njihovimi člani. Otrok se v teh interakcijah (=stikih z ljudmi) nauči nekaterih načinov ravnanja in komunikacije z drugimi. **Procesi učenja v primarni socializaciji potekajo predvsem s posnemanjem (=imitacijo), učenjem po modelu, učenjem spolnih vlog in učenjem preko sistema kazni in nagrad.**

SEKUNDARNA SOCIALIZACIJA: - str. 75

Meja med primarno in sekundarno socializacijo je ADOLESCENCA (mladost, odraščanje). Oseba začne zavračati avtoriteto drugih, oblikuje svoj lastni jaz ne glede na druge. Otrok se začne vključevati v številne družbene skupine (institucije, organizacije) in prevzame številne druge družbene vloge (nove). Sekundarna socializacija je manj intenzivna od primarne in pri njej je učenje racionalno in zavestno, specialna znanja iz različnih področij. Učenje poteka v okviru formalnih odnosov in formalnih pravil. Posameznik postaja vse bolj kritičen.

TECIARNA SOCIALIZACIJA: str. 76

Terciarna socializacija je obdobje odraslosti. Nekateri trdijo, da je del sekundarne. Človek sprejme nove vloge kot so zaposlitev, starševska in partnerska vloga.

Funkcionalna nepismenost (znanje, ki je zastarelo; če se ljudje ne izobražujejo več).

RESOCIALIZACIJA:- str. 81

Resocializacija ali ponovna socializacija je proces, v katerem se **izničijo učinki prejšnje socializacije** in se sprejmejo **nove oblike vedenj, vrednotenja in čustvovanja**. Gre za proces v katerem se človek iz različnih razlogov bistveno »preoblikuje«. O resocializaciji najpogosteje govorimo pri **pojavih odklonskega vedenja** v neki družbi (npr. resocializacija kriminalcev, narkomanov, alkoholikov itd. – obstajajo posebne ustanove, ki naj bi skrbele za sistematično resocializacijo - zapori, psihiatrične bolnišnice, komune...). Resocializacija je težko uspešna in teče po posameznih formalnih pravilih in okvirih.

Med procese resocializacije nekateri sociologi uvrščajo tudi **processe akulturacije**, kajti »ponovno socializacijo« naj bi bilo mogoče razumeti tudi kot usklajevanje s kako drugo družbo, v katero posameznik ali posameznica nista bila rojena.

Zlasti **prisilna resocializacija** ne daje vedno družbeno zaželenih učinkov. Ljudje lahko zapor ali vzgojni zavod doživljajo kot krivico, kar poraja pri njih odpor; po bivanju v totalni organizaciji se vrnejo v prejšnje družbeno okolje, v katerem se zoper obudijo prejšnji vedenjski vzorci. **Stigmatizacija** – ljudje, ki so del svojega življenja preživeli v zaporu, psihiatrični bolnišnici, vzgojnem zavodu, komuni itd., lahko vse nadaljnje življenje nosijo oznako zapornika, psihiatričnega bolnika, prestopnika itd. Takšne oznake jim lahko preprečujejo »normalno« družbeno življenje in spodbujajo vrnitev k prejšnjemu vedenju.

Npr. vietnamski sindrom - ameriški vojaki iz Vietnama, ko so prišli nazaj v ZDA – njihovi vzorci vedenja in vrednote niso bile sprejemljivi za civilizirano in normalno okolje, ne znajdejo se.

DEJAVNIKI SOCIALIZACIJE – AGENSI: - str. 82

Znotraj družbe delujejo posamezniki in posameznice, skupine, organizacije in institucije, s katerimi ljudje vzpostavljamo odnose, se vključujemo vanje in v vzajemnih odnosih z drugimi delujemo v njih. V teh družbenih okoljih se srečujemo s pričakovanji drugih ljudi, s celim nizom formalnih in neformalnih pravil. Ne glede na to, ali se tem pričakovanjem prilagodimo ali upiramo, ne moremo mimo njih. **Vsa ta družbena okolja delujejo kot dejavniki ali agensi socializacije**. Med najpomembnejše uvrščajo: družino, šolo, skupine vrstnikov, množične medije, delovno okolje, religiozne skupine, prostočasne skupine (športni klubi...).

V predmoderni družbi je bilo agensov manj kot danes (najpomembnejši: šola, družina, cerkev), celotno življenje je bilo utrjeno v cerkvi in šoli – sakralne družbe. V kompleksnih in razčlenjenih modernih družbah je teh skupin in organizacij veliko, njihov pomen pa ni v vseh življenjskih obdobjih enak, prav tako niso vse enako pomembne za vse pripadnike in pripadnice družbe. Omogočajo nam večjo svobodo (individuum). Vendar je večje tveganje (lahko izberemo napačno in nositi moramo posledice). Socializacija v modernih družbah je **pluralistična**. Ta pluralnost lahko povzroča skrpano identiteto.

DRUŽINA – primarna socializacija – str. 83

Družina je prisotna takrat ko se človek najbolj oblikuje. V družini je pomembna čustvena navezanost. Danes govorimo o moderni družini (manjše – jedrne družine) za razliko od nekoč - predmoderne družine (tradicionalna, ogromna, praviloma patriarhalna). Tako lahko govorimo o razlikosti oblik družinskega življenja (pluralnost):

- **dvo- starševska družina** (zakonska zveza ali izvenzakonska skupnost → v večini držav sta izenačeni);
- **eno- starševska družina** (izvorna – ženska z otrokom živi sama, oz. posledica ločitve);
- **reorganizirana družina** – dopolnjena (en starš je biološki, drugi ne);
- **posvojiteljska družina**;
- **družina istospolnih partnerjev**;
- **živeti skupaj in hkrati narazen** (starši + odrasli otrok).

Na to kako bo socializacija v družini tekla, vplivajo tudi drugi dejavniki:

- izobrazba staršev (omogočajo pridobivanja kulturnega kapitala, kulturnega bivanja);
- kraj bivanja (vas – mesto);
- vzdušje v družini.

ŠOLA – sekundarna socializacija – str. 87

V šoli poteka socializacija po **formalnih pravilih**. Šola postavi svoje enotne kriterije – otroke prvič razvrsti. Deluje na osnovi **KURIKULUMA** – je celota vsebin in postopkov dela v šoli. Delimo ga na:

- uradni kurikulum (javni) – učbenik, učni načrt, kaj moreš znati;
- skriti kurikulum – glede kaznovanja, odnosov..., vrednote, ki se prenašajo na otroke.

Učenci se naučijo (drugi bolj ali manj☺) biti disciplinirani: upoštevati urnik, odgovarjati, ko so vprašani, opraviti dane zadolžitve. Šola daje izkušnjo formalnih, brezosebnih odnosov, s katerimi se srečujemo na številnih področjih pozneje v življenju. Nauči tekmovalnosti in usmerjenosti k dosegom itd.